

MINISTERIE VAN DEFENSIE
Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES Den-Haag
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

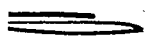
Aan:
Zie Verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/93/095/0157	18 januari 1993

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 06/93)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28 Den-Haag	070 - 3 18 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/93/095/0157
d.d. 18 januari 1993

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlands Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v.

AMAD

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

06/93

(Afgesloten 181200 JAN 1993)

Bosnië-Herzegovina

Federale Joegoslavische strijdkrachten hebben bevestigd dat zij het afgelopen weekeinde artilleriebeschietingen hebben uitgevoerd op stellingen van de Moslims in het oosten van Bosnië-Herzegovina. Dit zou een reactie zijn op beschietingen door Moslims van Servisch grondgebied. De "Joegoslavische" regering heeft de beschuldiging geuit dat de Moslims de betreffende aanvallen hebben uitgevoerd met als doel een zodanige politieke reactie uit te lokken dat het Bosnisch-Servische parlement de vredesvoorstellen van Vance en Owen zal afwijzen. Zoals reeds eerder gemeld, moet dit parlement zich morgen uitspreken over de aanvaarding door delegatieleider Karadzic van de betreffende voorstellen.

De Moslim-beschietingen zijn niet bevestigd, maar kunnen (mede) verband hebben gehouden met het feit dat Bosnisch-Servische eenheden zich de afgelopen weken meermalen hebben verplaatst over Servisch grondgebied ten behoeve van hun operaties in Bosnië-Herzegovina. Het is echter niet uitgesloten dat de door de "Joegoslavische" autoriteiten genoemde overweging inderdaad ook aan de incidenten ten grondslag heeft gelegen. Zoals bekend, hebben de Moslims een voorbehoud gemaakt bij de in het vredesvoorstel opgenomen vorming van een tiental autonome provincies in Bosnië-Herzegovina, maar willen zijn niet verantwoordelijk worden gesteld voor het mislukken van de vredesbesprekingen. De "Joegoslavische" reactie kan mede bedoeld zijn om recente waarschuwingen te ondersteunen van topfunctionarissen, zoals de CGS van de JNA Panic, dat de "Joegoslavische" strijdkrachten directe betrokkenheid bij het conflict in de buurrepubliek niet zullen schuwen wanneer de militaire situatie zich sterk ten nadele van de Bosnische Serviërs zou ontwikkelen. De afgelopen maanden was al vaker melding gemaakt van grensoverschrijdende beschietingen, die echter nooit tot zo'n heftige reactie hadden geleid.

Een andere mogelijke verklaring voor het incident is dat lokale, nationalistische JNA-commandanten proberen een escalatie van het conflict uit te lokken omdat zij niet instemmen met de aanvaarding van de vredesvoorstellen door de Servische en federale leiding. In Servisch-nationalistische kringen worden deze voorstellen gepresenteerd als verraad aan de Servische zaak.

Volgens persberichten heeft de Bosnische minister van Defensie, een etnische Kroaat, een aantal (in de praktijk door Moslims gedomineerde) Bosnische eenheden in de gebieden die op grond van de voorstellen van Vance en Owen aan Kroaten zouden worden toegewezen, opgedragen zich onder Kroatisch bevel te stellen. De betreffende eenheden hebben hieraan geen uitvoering gegeven. De melding geeft opnieuw aan dat de belangen van Bosnische Kroaten en Moslims, ondanks de steun van beide partijen aan het VN-vredesplan, in toenemende mate uiteenlopen. Het optreden van de betrokken minister zou, indien bevestigd, de belangen van de Moslims aantasten, omdat het opvolgen van zijn bevel voor de betrokken Moslims zou neerkomen op de aanvaarding van de door Vance en Owen voorgestelde, maar voor de Bosnische regering niet aanvaardbare, provinciegrenzen. Bovendien zouden deze eenheden in de praktijk onder gezag komen te staan van de HVO, de belangrijkste Kroatische militie in Bosnië-Herzegovina. Deze erkent het Bosnische militaire gezag niet en streeft naar feitelijke aansluiting van de "Kroatische"

gebieden bij Kroatië. Naar verwachting zullen de wrijvingen tussen Moslims en Kroaten, die de laatste dagen verder zijn verhevigd, door conflicten over de invulling van het vredesplan verder toenemen.

Ondanks de gemelde gevechten tussen Kroaten en Moslims is er nog geen sprake van dat het gezamenlijke optreden van beide partijen tegen de Serviërs in Bosnië-Herzegovina als geheel afneemt. Met name in het westen, rond Bihac, verzetten leden van beide bevolkingsgroepen zich tegen Servische offensieven. In dezelfde regio waar Moslims en Kroaten elkaar sinds enkele dagen bestrijden, rond Gornji Vakuf, blijft ook sprake van gevechten tussen HVO-leden en Servische gevechtsgroepen. Ook uit de omgeving van Mostar, dat door de Kroaten is uitgeroepen tot hoofdstad van het door hen gedomineerde Herzegovina, worden zware Servische beschietingen gemeld. Dit lijkt in tegenspraak met eerdere Kroatische voorspellingen dat in Herzegovina een vergelijk tussen beide etnische groeperingen op handen zou zijn, dat mogelijk zou worden gemaakt doordat de Serviërs volgens de Kroaten niet meer in staat waren tot nieuwe offensieven.

Servië/Montenegro

Volgens een relatief autonome vakbond van Servisch mediapersoneel zijn de afgelopen weken meer dan duizend medewerkers van de Servische radio en televisie ontslagen. Volgens de vakbond betreft het hier een "zuivering" volgend op de overwinning van de regerende socialistische en de radicale nationalistische bij de algemene verkiezingen van 20 december jl. Het is niet uitgesloten dat deze overwinning inderdaad leidt tot een zuivering, maar gezien het feit dat de Servische media reeds in belangrijke mate door het regime werden gedomineerd, kan ook een gebrek aan financiële middelen als gevolg van de internationale sancties een rol hebben gespeeld bij de ontslagen.

Macedonië

Enkele honderden leden van de Servische minderheid in Macedonië hebben het afgelopen weekeinde in de hoofdstad Skopje gedemonstreerd tegen, wat werd genoemd, onderdrukking door Macedonische autoriteiten. De Macedonische Serviërs stelden dat zij, tenzij hun behandeling door de Macedonische politie verandert, gedwongen zouden zijn tot maatregelen om zichzelf te beschermen. In dit verband werd tevens gezinspeeld op hulp vanuit Servië. Er zijn geen aanwijzingen dat de Servische minderheid in Macedonië (die overigens slechts enkele tienduizenden leden heeft) inderdaad het slachtoffer is van systematische onderdrukking. Er is echter onder invloed van de economische crisis in de republiek en het uitblijven van diplomatieke erkenning sprake van een groeiend Macedonisch nationalisme, dat zich weliswaar primair richt tegen de Albanese minderheid (±25% van de bevolking), maar waaronder vermoedelijk ook Serviërs te lijden hebben. De betreffende melding zal waarschijnlijk de vrees versterken dat extreem-nationalistische Servische kringen, die Macedonië zien als deel van het Groot-Servische rijk, de situatie in de republiek zullen destabiliseren en daartoe onder meer de Servische minderheid als "Vijfde Colonne" willen gebruiken. Tot op heden zijn er echter geen bewijzen dat hiertoe concrete voorbereidingen zijn getroffen.

Conclusie/voorzicht

De gevechten in Bosnië-Herzegovina blijven hevig; mogelijk proberen alle betrokken gevechtsgroepen hun positie te verstevigen in afwachting van de beslissing van het Bosnisch-Servisch parlement over de vredesvoorstellen van VN en EG. Vermoedelijk houdt de recent gemelde beschieting van Servisch grondgebied door Moslims eveneens verband met de komende beslissing.

De (kleine) Servische minderheid in Macedonië maakt melding van vervolging door het Macedonische bewind. Deze beschuldiging kan de vrees voor Servische pogingen tot destabilisering van de politieke situatie in de republiek versterken.

[REDACTED]

In dit verband is vermeldenswaard dat Seselj inmiddels heeft verklaard dat zijn partij zal streven naar het ontslag van Cosic, tenzij deze zelf zijn post opgeeft. Zoals bekend heeft de Radicale Partij in het nieuwgekozen federale parlement, dat volgens de "Joegoslavische" Grondwet het recht heeft de president te ontslaan en te benoemen, bij de recente verkiezingen een belangrijke positie verworven. Voor een meerderheid, noodzakelijk om Cosic te vervangen, is echter samenwerking met de socialisten, de grootste fractie in het parlement, vereist. Het is, gezien de onmiskenbare populariteit van Cosic bij de bevolking, niet zeker dat de socialisten hieraan zullen meewerken.

Volgens het (pro-)Servische persbureau Tanjug is er een militair garnizoen gevestigd in Bujanovac aan de Servische grens met Kosovo en Macedonië. Volgens de bevelhebber, GenMaj Mojsilovic, is hiertoe besloten om de Serviërs in dit gebied te beschermen tegen etnische Albanezen. Waarschijnlijk betreft het echter primair een routine-maatregel in het kader van de omvorming van de JNA tot het leger van het nieuwe "Joegoslavië". Wel is het garnizoen mogelijk groter in omvang dan normaal met het oog op een mogelijke escalatie van tegenstellingen in Kosovo of Macedonië. Van belang is dat er onmiddellijk aan de overzijde van de Servisch-Macedonische grens, rond Kumanovo, sprake is van een belangrijke concentratie van de (kleine) Servische minderheid in Macedonië.

Conclusie/voorzicht

De op korte termijn te verwachten ontwikkelingen met betrekking tot Bosnië-Herzegovina zijn sterk afhankelijk van de beslissing van het Bosnisch-Servische parlement over de vredesvoorstellen van Vance en Owen. Hoewel hiertegen intern groot verzet lijkt te bestaan, is het niet uitgesloten dat het parlement, met name onder invloed van de opstelling van de Servische en "Joegoslavische" politieke leiding, toch formeel zal instemmen met de vredesvoorstellen. Het is evenwel waarschijnlijk dat tevens zal worden aangedrongen op wijzigingen daarin. Een punt van overweging hierbij kan zijn dat ook de Moslims de voorstellen weliswaar hebben aanvaard, maar een sterk voorbehoud hebben gemaakt bij de in de voorstellen voorziene vorming van een tiental autonome provincies. Mogelijk hoopt de Bosnisch-Servische leiding de verantwoordelijkheid voor een uiteindelijke mislukking van het vredesinitiatief alsnog bij de Moslims te leggen.

Er zijn nieuwe aanwijzingen dat de Bosnische Kroaten, met name in Herzegovina, streven naar een beëindiging van de Servisch-Kroatische strijd en een feitelijke aansluiting van de door hen gedomineerde gebieden bij Kroatië. Een vergelijk tussen Serviërs en Kroaten is denkbaar met betrekking tot Herzegovina, maar vrijwel uitgesloten in het noorden van Bosnië-Herzegovina, waar beide partijen strategisch belang hebben bij beheersing van de oost-westcorridor. Desondanks kan de Kroatische opstelling leiden tot een verheviging van de wrijvingen met de Moslims.

Het verzet tegen federaal president Cosic, en met name diens instemming met de voorstellen van Vance en Owen, lijkt te worden geleid door de extreem-nationalistische Radicale Partij en haar leider, Seselj, die zegt te streven naar het aftreden van Cosic. Hiervoor zal echter de steun noodzakelijk zijn van de socialisten. Het is niet zeker dat de socialisten hiermee zullen instemmen.